

Perustuslakivaliokunta

PeV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain 58 g §:n muuttamisesta (HE 31/2021 vp)

Esityksen pääasiallinen sisältö

58 g § Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Voimassa olevassa määräaikaaisessa 58 g §:ssä säädettyä kunnan ja aluehallintoviraston mahdollisuutta sulkea asiakkaiden tai osallistujien käyttöön tarkoitetut elinkeino- tai muun toiminnan tilat määräajaksi ehdotetaan täsmennettäväksi. Voimassa olevan säännöksen mukaan kunta tai aluehallintovirasto voi sulkea asiakkaiden tai osallistujien käyttöön tarkoitetun elinkeino- tai muun toiminnan tilan määräajaksi. Säännös on kuitenkin osoittautunut osin tulkinnanvaraiseksi, sillä siinä viitataan 58 d §:n 3 momenttiin, jolloin säännöksen soveltamisessa on ollut epäselvyyttä sen suhteen, onko tilat olleet mahdollista sulkea kokonaan.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 26.2.2021 ja Lounais-Suomen aluehallintovirasto on 4.3.2021 tekemillään 58 g §:n mukaisilla päätöksillä tulkinneet voimassa olevaa sääntelyä siten, että sääntelyn soveltamisalassa olevien elinkeino- tai muun toiminnan tilojen sulkemisen sijaan tiloja on mahdollista käyttää, mikäli osallistujamäärä rajataan sisätiloissa korkeintaan kymmeneen henkilöön ja ulkotiloissa korkeintaan viiteenkymmeneen henkilöön. Omaksuttu tulkinta ei vastaa perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 44/2020 vp) säädetyn lain tarkoitusta. Säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 245/2020 vp, s. 87) todetaan, että tämä tarkoittaisi tiloja, joissa *jatkuvaluonteisessa toiminnassa tavanomaisesti* oleskelee yli 10 henkilöä samanaikaisesti. Edelleen perusteluissa todetaan, että sääntelyn tavoitteena on laajojen tartuntaketjujen muodostumisen ehkäisy. Alueellinen päätös ei koskisi elinkeinonharjoittajia, joiden sisä- tai ratuissa ulkotiloissa *tavanomaisesti* oleskelee pieni määrä henkilöitä (HE 245/2020 vp, s. 127). Omaksutun tulkinnan vuoksi säännöksen täysimääräinen soveltaminen ei ole ollut mahdollista sen tarkoituksen ja tavoitteen mukaisesti. Toiminnot ja tilat, joita tällainen päätös voisi koskea, luetellaan voimassa olevassa 58 g §:n 4 momentissa, eikä näihin ehdoteta muutosta.

Lisäksi lain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että 58 g §:n 1 ja 4 momenteista poistettaisiin viittaukset 58 d §:n 3 momenttiin, jolloin säännöksen soveltamisalaan tulisivat kaikki 58 g §:n 4 momentissa säädettävät toiminnot ja tilat riippumatta asiakas- ja osallistujamäärästä, jolle toiminta on suunnattu tai jonka toimintaan tilaa käytetään. Valtaosa voimassa olevan sääntelyn piirissä olevista toiminnoista ja tiloista on sellaisia, joiden osalta tämä 58 d §:n 3 momentin määritelmän mukainen soveltamiskynnys jo nyt ylittyy.

Sääntelyn laajentaminen koskisi arvion mukaan pääasiallisesti 58 g §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tiloja. Esimerkkeinä toiminnoista ja tiloista, jotka tulisivat sääntelyn piiriin, voidaan mainita pienet joogasalit tai pienet kontaktilajien harrastamiseen tarkoitetut tilat. Soveltamisalan laajentaminen on epidemiologisesti perusteltua, viitaten covid-19-viruksen laajalti tiedossa olevaan leviämisen mekanismiin.

Ehdotetun muutoksen perusteet ja suhde perustuslakiin

Covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi 58 g §:ään on tarpeen tehdä säännöksen soveltamisalaa tämentävä muutos, jotta varmistetaan paikallisten ja alueellisten viranomaisten mahdollisuudet ennakoivalla ja nopealla tavalla ryhtyä koronaviruksen leviämisen estämiseksi sekä siten väestön terveyden suojelemiseksi välttämättömiin ja oikeasuhtaisiin toimiin.

Esitetyn muutoksen tarkoituksena on edelleen estää covid-19-epidemian leviämistä, eli suojella ihmisten terveyttä ja viime kädessä erityisesti niiden ihmisten oikeutta elämään, joilla on kohonnut riski sairastua vakavasti covid-19-tartunnan seurauksena. Ehdotuksen tarkoituksena on osaltaan turvata sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän kantokykyä estämällä epidemian hallitsematon leviäminen, jotta ihmisten oikeus riittävään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin voisi toteutua. Tarkoituksena on näin ollen osaltaan edelleen toteuttaa julkiselle vallalle säädettyä velvoitetta turvata perusoikeuksien ja ihmisoi-
keuksien toteutuminen. Tartuntatautilain covid-19-epidemiaa koskevien säännösten tarkoitus on, paitsi edellyttää terveysturvallisuutta ja sen edellyttämää fyysistä väljyyttä, myös antaa oikeudelliset välineet tilojen sulkemiseen kokonaan.

Sääntelyn piiriin tulisi esimerkiksi pieniä alle 10 henkilön samanaikaiseen käyttöön tarkoitettuja joogasaleja tai kamppailulajien harrastamiseen käytettäviä saleja. Epidemian leviämisen estämisen näkökulmasta on perusteltua, että kaiken kokoiset toimijat ja tilat ovat viimesijaisen sulkemissääntelyn piirissä. Lähtökohtaisesti pienessä tilassa riski covid-19-taudin leviämislle on suurempi, koska pienessä tilassa henkilöiden välistä riittävää etäisyyttä ei ole mahdollista turvata samalla tavoin kuin isommassa tilassa, jossa henkilöt voivat olla väljemmin. Esitetyn muutoksen johdosta erikokoiset toimijat olisivat keskenään yhdenvertaisessa asemassa tilanteessa, jossa on välttämätöntä sulkea asiakas- ja osallistujatila. Sulkemispäätös perustuisi kaikkien toimijoiden osalta epidemiologiseen arvioon toimen välttämättömyydestä. Säännöksen alkupe-
räinen tavoite ja tarkoitus toteutuisi yhdenmukaisesti ja yhdenvertaisesti. Esityksen voidaan arvioida edelleen tukevan yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista, kun velvoite on mahdollista kohdistaa tasavertaisesti eri toimijoihin.

Arvioitaessa soveltamisalan laajentamisen oikeasuhtaisuutta on syytä ottaa huomioon, että eduskunta edellytti lausumassaan (EV 3/2021 vp), että valtioneuvosto valmistelee pikaisesti säännökset siitä, että tartuntatautilain 58 g §:ssä tarkoitettujen asiakastilojen sulkemisen aiheuttamia taloudellisia menetyksiä korvataan elinkeinonharjoittajille yleisen kustannustuen kautta tai erillisenä korvauksena, jos 14 vuorokautta kestänyttä sulkemista on jouduttu jatkamaan. Työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnissä valmistelu asiakastilojen sulkemisesta aiheuttamien taloudellisten menetysten korvaamiseksi elinkeinonharjoittajille kustannustukijärjestelmän kautta. Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (HE 27/2021 vp) ja sitä täydentävä hallituksen esitys (HE 37/2021 vp). Esitys koskee pieniä ja mikroyrityksiä, joissa on enintään 49 työntekijää. Suurten yritysten osalta annetaan erillinen kustannustukilain muutosesitys, kun asiaa koskevat neuvottelut EU:n komission kanssa on saatu päätökseen. Esitykset on jaettu kahteen osaan, jotta varmistetaan pienten yritysten tukijärjestelmän nopea käynnistyminen. Laki tulisi voimaan 12.4.2021.

Tilojen sulkemista koskevan päätöksen voimassaolo olisi edelleen ajallisesti ja alueellisesti rajattu tarkasti vain välttämättömään. Päätös olisi voimassa enintään kaksi viikkoa kerrallaan ja mahdollista tehdä vain niillä alueilla, joilla taudin ilmaantuvuutta ja sairaalahoidon kapasiteetin riittävyyttä koskevat edellytykset

täyttyvät. Lakiehdotuksen soveltamiskynnys olisi huomattavan korkea. Toimenpiteet olisivat niissä olosuhteissa, joissa ne voidaan ottaa käyttöön, oikeasuhtaisia niillä tavoiteltavaan päämäärään eli väestön terveyden ja hyvinvoinnin suojaamiseen nähden.